

În acele zile desfășurate sub semnul deriziunii intelectuale, studenții din anii superiori și-l aminteau nostalgic pe G. Călinescu, înlocuit de la șefia catedrei prin I. Vitner. Bântuia și un bogat folclor avându-l subiect pe focusul bărbat, ale cărui prelegeri cu momente genial regizate făceau neîncăpător amfiteatrul. Despre Tudor Vianu se discuta însă la timpul prezent, întrucât fusese menținut în învățământul universitar. Și el se bucura de nemărginită simpatie în rândurile studenților. Ușor de închipuit cu câtă nerăbdare am așteptat lecția inaugurală, întâlnirea cu autorul Esteticii, intelectualul strălucit care avea să ofere tineretului studios bornele de orientare în vastul continent al literaturii universale. El nu-și adapta cursul la imperativele momentului, ci la cele ale viitorului apropiat, când deschiderile spre cultură vor primi treptat drepturi inalienabile în cetate.

Prelegerile lui Vianu cunoșteau o deosebită popularitate. Ieșind de la seminarii, colegii anului meu alergau spre Amfiteatrul „Hasdeu“, dornici să-și asigure un loc cât mai bun. La audieri participau și persoane din afara facultății care, sosind din vreme, se așezau pe băncile din față. Printre aceștia puteai recunoaște discipoli de-ai profesorului, făcuți pe vremea când preda estetica și filosofia culturii. Spre deosebire de majoritatea cursurilor, unde prezența obligatorie ți-o concretizai prin bilețelul cu semnătură azvârlit în pălăria vreunui asistent, aici asemenea practici școlărești erau complet ignorate.

Geloase pe popularitatea magistrului (*invidia mediocrum pessima*), anumite cadre didactice apăreau cu brațele ridicate pentru a stăvili afluența tinerilor asaltând sala în care distinsul cărturar urma să se adreseze sufletului și inimii. Această neagră invidie a autorilor de cursuri nedepășind nivelul gimnazial (ca bunăoară cel dedicat lui Vasile Alecsandri) devenise în 1951 motorul unui proces de care aflasem întâmplător. Acuzatori în areopagul minciunii s-ar fi vrut să fie înșiși colaboratorii lui Vianu. Calculul dăduse greș, întrucât ei adoptaseră onesta atitudine a tăcerii. Dar s-a găsit cineva care să-i reproșeze faptul „îngrozitor“ că, într-un articol publicat demult, avusese nechibzuința de-a transcrie alături de Max Weber numele lui Marx. Crimă? Aș zice mai

degrabă curaj: textul cu pricina văzuse lumina tiparului în anii incomozi ai cenzurii. Ei și?! Conspirația trebuia încununată de succes: Vianu fu concediat! Din fericire, umilința, durerea sa a durat numai trei zile. Datorită intervenției lui Mihai Ralea, și-a regăsit catedra ce-i era menită. Pierduse însă cu prilejul înscenării doi asistenți, tocmai dintre cei de vază: pe Ion Frunzetti și Edgar Papu, care vor fi iarăși printre studenți după o absență destul de îndelungată.

Pe Tudor Vianu, dascălul fără asemuire, mi-l închipui întotdeauna la locul de unde, asemenea preotului din amvon, ne împărtășea învățătura. Intra în amfiteatru domol, urmat de colaboratorii săi constituiți într-un mic stat-major: Papu și Frunzetti, Vera Călin, George Dumitrescu și N. Mihăescu.

Îmbrăcat în costum foarte sobru, de culoare închisă, pășea alene spre catedra la care se așeza fără precipitări. Între timp, asistenții își luau în primire scaunele orânduie lângă perete, dinspre ușa dând în holul cancelariei. Stenograful își avea masa în apropierea ferestrei, la dreapta catedrei. Uvertura prelegerii se desfășura firesc, dincolo de orișice agitație furtunoasă. Invariabil, în fie care vineri la ora șase, trăiam o modestă solemnitate, un ceremonial urmărit în liniște religioasă. Amatorii de gesturi studiate, de ritualuri organizate de dragul epatării ar fi rămas dezamăgiți. Profesorul evita cu bună știință spectacolul de tip călinescian, metoda de a cuceri „ca un curtezan sau un bufon”. Știa că noi, cei de pe bănci, „ne-am adunat nu numai pentru a asculta un profesor, dar și pentru a primi exemplul unui om”. Cuvintele în ghilimele îi aparțin, le-am împrumutat din *Fragmente autobiografice* (II), unde găsim ghidul său moral „printre tinerii adunați în jurul catedrei”.

În liniștea prelungită, auzeam foșnetul hârtiilor pe care magistrul le potrivea în așa fel încât să le aibă permanent la îndemână. Și se mai auzea stins, depărtat, murmurul din – pe atunci – îngusta stradă Edgar Quinet. Apoi își ridica privirile bonome spre auditoriu. Căuta privirile celor care îl căutau, convins că aceștia îl vor urmări cu însuflețire pe întregul parcurs al lecțiilor. Începea mai mult familiar decât grav:

„Domnilor studenți și domnișoarelor...“. „Bucuria comunicării“, care pentru marele umanist constituia „esența profesurii“, cum o mărturisea în mișcătoarele rânduri ale unor pagini apărute postum (*Sunt un student bătrân*), se revărsa asupra noastră în chip de benedicțiune.

Fragment din capitolul *Profesorul și „bucuria comunicării“*

*Amintirile unui fost corector. Însemnările cultivatorului de mărar – Petre Stoica*